

Vattenägarens ABC

Malin Lönnroth

Specialexpert i fiskeri och kommunikation
Centralförbundet för Fiskerihushållning

Tre typer av vattenägende

1. PRIVATA VATTEN tillhör en fastighet, men fastigheten i sig kan ofta vara samägd (t.ex. dödsbon eller makar).
2. SAMFÄLLDA VATTEN tillhör två eller flera fastigheter gemensamt och förvaltas av delägarlag. Alla fastighetsägare som har andel i det samfällda vattnet hör till delägarlaget.
3. ALLMÄNNA VATTEN ägs av staten och förvaltas av Forststyrelsen. De allmänna vattnen utgörs av Finlands territorialvattenzon och en del fjärdar i de stora insjöarna.

1,5 miljoner vattenägare i Finland

- Största delen av våra vattenområden är samfällda vatten, vars användning och förvaltning sker via delägarlag. I Finland finns det cirka 20 000 delägarlag.
- En del av delägarlagen är konstituerade (har antagit stadgar och håller regelbundna möten) medan andra är okonstituerade. Förvaltningen av delägarlagets vattenegendom och gemensamma nyttjande är enklare om delägarlaget är konstituerat.
- Delägarlagens verksamhet styrs av lagen om samfälligheter, delvis av lagen om fiske, delägarlagets stadgar (för konstituerade delägarlag) samt årsstämmans beslut.

Tips 1

KONSTITUERING AV DELÄGARLAG

- Att många delägarlag är okonstituerade, det vill säga inte har en kontaktperson eller någon som fattar gemensamma beslut, försvårar intressebevakningen, fiskeövervakningen och fiskevården.
- Ett delägarlag blir konstituerat då det sammankallat till stämma, antagit stadgar och Regionförvaltningsverket godkänt stadgarna.
- Om delägarlaget inte vill konstituera sig, är det ändå skäl att sammankalla till stämma och befullmäktiga en delägare att fungera som kontaktperson.

Deläigarens rättigheter

”Rätten att fiska och att bestämma om fisket tillkommer vattenområdets ägare, om inte något annat föreskrivs nedan i denna lag” - lag om fiske 5 §

- Deläigarens viktigaste rättighet är att delta i deläigarlagets beslutsfattande - delta i deläigarlagets stämma och att använda sin rösträtt på stämman.
- Deläigaren har rätt att nyttja det samfällda området, men så att det inte hindrar andra deläigare att på motsvarande sätt nyttja området.
- Omfattningen av nyttjanderätten fördelas i förhållande till deläigarnas andelar i samfälligheten.

Tips 2

KOLLA DIN ANDEL I LANTMÄTERIVERKET GRATIS

- Är du delägare i ett samfällt vattenområde? Om du är osäker på om du har en andel i ett samfällt vatten, kan du kontrollera det via Lantmäteriverkets avgiftsfria E-tjänst.
- När du loggat in, med bankkoder eller mobilcertifikat, finns uppgiften under rubriken Nyttjanderätter och begränsningar.

www.maanmittauslaitos.fi/sv/e-tjanster/e-tjanst-personkunder

Deläggarens skyldigheter

”Fisket ska ordnas i enlighet med planen för nyttjande och vård & innehavaren av fiskerätt svarar för att fisket ordnas” - lag om fiske 41 §

- Vid ordnandet av fiske (fisketillstånd) ska man, utöver att följa **lag och förordning om fiske**, även beakta riktlinjerna i fiskeriområdets **nyttjande- och vårdplan** och de fiskeregleringsbeslut som NTM-centralen fattat på basis av denna.
- I **nyttjande- och vårdplanen** finns också riktlinjer för fiskevård.
- Det kan även finnas skrivelser om utveckling av samarbete (exempelvis samtillståndsområden).
- Bekanta er med områdets **nyttjande- och vårdplan** och kolla vad som berör den egna verksamheten.

Tips 3

KOM IHÅG FISKERIOMRÅDET OCH ER ROLL I HELHETEN

- Era fiskebegränsningar får inte vara liberalare än lagens eller fiskeriområdets (fastställda av NTM-centralen).
- Undantagstillstånd behövs för utplanteringar som inte finns listade i nyttjande och vårdplanen.
- Er rätt att delta i fiskeriområdets stämma (beroende på areal).

www.borga-sibbosfiskeriomrade.fi/nyttjande-och-vardplan/

Tips 4

HÅLL KONTAKTUPPGIFTERNA AJOUR

- Konstituerade delägarlag ska enligt lag anmäla sina kontaktuppgifter till fiskeriområdet, [Lantmäteriverket](#) och [Regionförvaltningsverket](#). Kom även ihåg att anmäla om det skett ändringar i kontaktuppgifterna!
- Fiskeriområdet behöver kontaktuppgifterna för att kunna skicka kallelsen till sina stämmor, för utbetalning av ägarersättningar och fiskeövervakning, samt för skötsel av fiske, jakt- och intressebevakningsärenden.
- okonstituerat delägarlag - utse kontaktperson!!

Delägarstämma

- Delägarlagets beslutsfattande organ
- Kan fatta beslut om alla ärenden som tillkommer delägarlaget
- Sammankallas av styrelsen med intervaller som bestämts i stadgarna
- Normalt fattas beslut genom röstning, där var och en har ett på ägoandel baserat röstetal
- Majoritetsbeslut räcker i de flesta fall, kvalificerad majoritet i betydande frågor

Kom ihåg att man bara kan fatta beslut om frågor som nämnts i möteskallelsen

Tips 5

RÖSTRÄKNARE FINNS PÅ CENTRALFÖRBUNDETS HEMSIDA

- Ibland kan ett delägarlags möte avbrytas när man inte vet hur man ska räkna ut röstresultatet enligt andelstal
- En rösträknare (Excel), modellanvisning och instruktionsvideo finns på Ahven.net.

www.ahven.net/sv/delagarlag/

Tips 6

VAR NOGGRANNA OCH PROAKTIVA

- Årsmöten är det organ som utövar delägarlagets beslutanderätt - kom därför ihåg att hålla mötena i tid och i enlighet med delägarlagets stadgar.
- Informera delägarna och andra berörda parter om årsmötets beslut. Använd alla tillgängliga informationskanaler - från anslagstavlor till sociala medier.
- Det lönar sig att försöka få med yngre personer i delägarlagsverksamheten. Utan dem finns ingen kontinuitet och delägarlagets verksamhet kommer oundvikligen att avta.

Aktuellt gällande fiske

- Kom ihåg fångstanmälan via omakala (inom Borgå-Sibbo aktuella lax, öring, ål puckellax). Även fisk som släpps tillbaka ska anmälas.
- Man kan även frivilligt anmäla övriga fångster via omakala appen. Önskvärt, behövs som underlag för beslutsfattandet i fiskeriområdet.
- Ålen totalt fredad till havs för fritidsfiskare.

Intressebevakning

- en liten historisk tillbakablick kring vattenägande

- **År 1951** – lag om fiske och fiskerätten kopplas ihop med mark- och vattenägande. Det var ändå tillåtet att meta inom den egna kommunen.
- **År 1982** – ny lag om fiske och länsvist pilkfiskekort införs.
- **År 1993** infördes pilkfiske som en del av fiskevårdsavgiften, genom att betala fiskevårdsavgiften fick man landsomfattande rätt att pilka och meta.
- **År 1996**. Länsbaserade spöfiskekortet. Även pilkfiske blir allmän fiskerätt. Under 18-åringar och 65 år fyllda befrias från spöfiskekortsavgiften och fiskekortsavgiften.
- **År 2012**. Regionalt tillstånd för fiskeguider.
- **År 2015** ny lag om fiske. Fiskevårdsavgift för allt fiske förutom mete, pilkfiske och fiske med strömmingshäckla. Paragraf om regionalt tillstånd för kommersiellt fiske.

Kan ni se trenden?

Ägarens rättigheter att fatta beslut om sina egna saker har gång efter gång naggats i kanterna. Varför?

- Splittrat vattenägande har inte klarat av att erbjuda fiskemöjligheter.
- Passivitet har lett till politiska krafter börjat ordna fiskerättigheterna istället för att ägarna har kunnat hålla sakerna i egna händer.
- Delägarlagsverksamheten har på många håll sjunkit i en Törnrosasömn. Urbanisering och åldrande befolkning.
- Om vi inte kan stoppa den här trenden, kommer nya krav på att de allmänna fiskerättigheterna ska utökas.

Delägarlagets viktigaste uppgift är förvaltande av egendomen. För tillfället fungerar förvaltningen inte och därför har det varit och är möjligt att köra över vattenägarna.

Inte kasta yxan i sjöndags för delägarlag 2.0!

- I lag om fiske ingår en "tjänsteuppgift" gentemot samhället och olika fiskargrupper. Ersättning via lagstadgade ägarersättningar.
- Möjligheterna till intressebevakning via fiskeriområdena har utvecklats i lagreformerna.
- Fortfarande på delägarlagens ansvar att vårda vattnen. Ansvaret har till och med betonats i den nuvarande lagen (verkställandet av nyttjande- och vårdplanerna).
- Genom att sköta de i lagen inskrivna uppgifterna ser man till att hålla makten i egna händer vad kommer till att kunna nyttja sin egen egendom.
- Det finns via EU rätt så gott om pengar för diverse vattenvårdsprojekt

Huvudsaken att vattenområdet har någon som ansvar för verksamheten. Att fortsätta sova Törnrosasömn är det sämsta alternativet.

Hur gå till väga? - behöver vi se över vår verksamhet?

- Har vi tillräckligt med folk?
- Vad göra om ingen är intresserad av att hålla i trådarna och ta ansvar?
- Motsvarar våra stadgar dagens behov?
- Borde vi konstituera vårt delägarlag?
- Skulle vi kunna ha nytta av att sammanslå delägarlagen inom ett visst område?

Hitta en lösning som passar just ditt delägarlag!

- på det här temat fortsätter Centraförbundets jurist Rasmus Åkerblom